

Victoria & Verdensmålene

Jesper Tornbjerg og Susanne Frederiksen

Blomsterne og Bierne

Victoria & Verdensmålene nr. 15: Blomsterne og Bierne

Første oplag: 25. september 2026. Trykt i 2.500 eksemplarer.

ISBN: 978-87-94136-65-5

Udgivet i samme serie:

Victoria & Verdensmålene nr. 1: Den Magiske Kjole

Victoria & Verdensmålene nr. 2: Geden med Fipskægget

Victoria & Verdensmålene nr. 3: Kong Gulerod

Victoria & Verdensmålene nr. 4: Uglens Univers

Victoria & Verdensmålene nr. 5: Farvel til Absurdistan

Victoria & Verdensmålene nr. 6: Vandspejlet

Victoria & Verdensmålene nr. 7: Torden og Lynild

Victoria & Verdensmålene nr. 8: Jorden Rundt på Otte Timer

Victoria & Verdensmålene nr. 9: Med Lysets Hastighed

Victoria & Verdensmålene nr. 10: Milde Mammon

Victoria & Verdensmålene nr. 11: Midt i Spindelvævet

Victoria & Verdensmålene nr. 12: Avocado-Mysteriet

Victoria & Verdensmålene nr. 13: Isbjørnen

Victoria & Verdensmålene nr. 14: Den Lille Havfrue Vender Tilbage

Victoria & Verdensmålene nr. 16: Den Hvide Due

Lixtal: Ca. 30. © Forlaget Tornmountain, Copenhagen, Denmark

Denne bog er beskyttet i medfør af gældende dansk lov om ophavsret. Kopiering må kun ske i overensstemmelse med loven. Det betyder fx, at kopiering til undervisningsbrug kun må ske efter aftale med Copydan Tekst og Node.

www.victoriaogverdensmaalene.dk

Forfatter: Jesper Tornbjerg (jesper@victoriaogverdensmaalene.dk) og

Susanne Frederiksen

Illustrationer: Knud Andersen. Undervisningsmaterialer: Rikke Elisa Falkenberg,

Leg med IT

Lydbog: Mette Kirkegaard. Design & produktion: KLS PurePrint.

Trykt på PurePrint Uncoated

c2ccertified.org
Produceret af
KLS PurePrint A/S

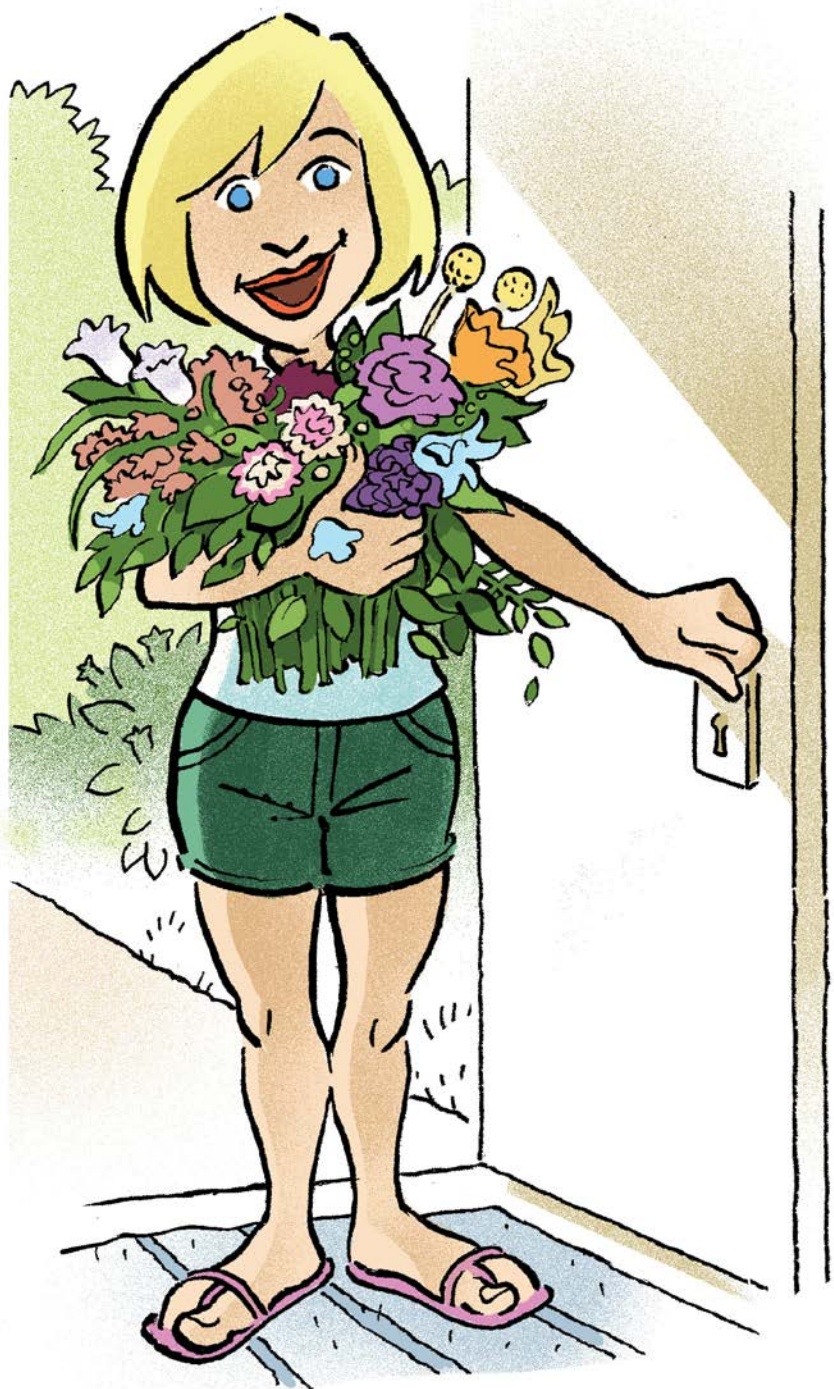

Victoria & Verdensmålene

Jesper Tornbjerg og Susanne Frederiksen

Blomsterne og Bierne

En smuk buket og bien Ib

En humlebi summer nysgerrigt ind og ud ad et åbent vindue, der sender duften fra syrenbuske ind i stuen. Sommerferien nærmer sig denne sene eftermiddag, hvor alt ånder fred i Victorias hjem.

Far ligger på sofaen og kigger på sin mobiltelefon, og 12-årige Victoria sidder ved deres spisebord med en honningmad i den ene hånd og sin telefon i den anden. Bag en lukket dør kan Victoria høre små udbrud fra lillebror Malte. Han er otte år og spiller fodbold på computeren med sine venner.

Hoveddøren glider op, og en solstråle oplyser entreen. Ind træder Victorias mor med favnen fuld af farvestrålende blomster. Humlebien fra vindueskarmen sætter kurs mod den smukke buket, der er fuld af sødlig nektar. Biens lange tunge, der ligner en snabel, dykker ned i en gul blomst.

- Hallo, sidder I bare der? siger mor med smil og energisk stemme.

Hun hældter vand i en vase og arrangerer blomsterne.

- Nej. Jeg ligger, brummer far.

- Jeg læser nyheder fra Folketinget. Det er vigtigt at følge med i, hvordan det går med Verdensmålene, tilføjer han.

Victoria nikker. Humlebien flyver en æresrunde omkring en blå blomst.

- Hej bi. Hedder du Ib? fniser Victoria.

Mor griner.

- Nej, ved I hvad? Det er langt vigtigere at gøre noget end at følge med i nyhederne, siger mor, der er i perlehumør.

Far holder blikket på telefonen.

- Hmm, ja, ja. Folketinget har lige besluttet, at vi skal have meget mere natur. Danmark er et af de lande, der har mindst vild natur, fortæller han.

Mor sætter buketten på spisebordet. Hun har røde kinder og svinger med armene. Victoria kender sin mor. Hun kan se, at om lidt opstår der idéer, som vil trække familien væk fra deres skærme.

Victoria rejser sig stille. Normalt er hun med på det værste, men hun er træt og håber, at hun kan nå at flygte ind på sit værelse.

- Kan du lige hente Malte?

Mor har opdaget hende, og få minutter senere sidder familien sammen – uden telefoner og tablets.

- Jeg har været til foredrag med mine veninder, så nu skal I høre, siger mor.

- Skal vi snart spise? afbryder Malte.

- Nej, det må vente, siger mor og begynder at fortælle om 'vild med vilje'.

Altså om, hvordan deres have kan blive mere spændende med blomster, urter, sommerfugle, bier, pindsvin og mange andre arter.

- Jeg er sulten, siger Malte.

- Hun er ikke til at stoppe, hvisker Victoria til Malte og tilføjer:

- Tag en honningmad!

Victoria peger på honningen, som hun har glemt at sætte på plads. Honningen stammer fra tante og onkel ude på landet. Ligesom de har køer og grise, holder de også honningbier som en slags husdyr.

Mens mor fortæller, at hun vil have vilde bier i haven, smører Malte, hvad far med et gammelt udtryk kalder en rundten-om. Altså en hel skive rugbrød med pålæg, der i dette tilfælde er honning.

Far lytter opmærksomt til mor, men Victoria har svært ved at holde fokus. Alligevel fanger hun ord som 'biodiversitet', 'hjemmehørende arter', 'bestøvere', 'bærbuske', 'engklokke', 'okseøje', 'valmue' og 'hedepletvinge'.

- Hvad er hedepletvinge? spørger Malte, mens han ser sit snit til at spise honning med en ske direkte fra glasset.

- En sommerfugl. Vi skal have masser af sommerfugle. Jeg vil gerne have, at vi skaber en mere vild have. Vi begynder i morgen, fastslår mor.

- Folketinget og jeres mor har besluttet, at vi skal have mere vild natur, så det bakker jeg naturligvis op om, fniser far.

- Hvad! Jeg skal overnatte med Ida og et par andre, så jeg kan ikke være med, mumler Victoria.

- Ja, men det er først om aftenen. I morgen er det lørdag, så du kan hjælpe hele dagen. Ved at få jord under neglene kan du få praktiske erfaringer med FN's Verdensmål nr. 15 om 'Livet på land', smiler mor.

Victoria nikker. Måske er hun i virkeligheden ikke træt af sin familie. Derimod er hun virkelig irriteret og sur over, at det åbenbart er svært for de voksne at nå et verdensmål om noget så vigtigt som liv. Det bliver hun nødt til at gøre noget ved!

Ingen sabelkatte og mammutter

Victoria har lært i skolen, at mennesket har udryddet mange tusinde arter. Derfor kommer vi aldrig til at opleve sabelkat, tasmanske tiger og mammut. Også gejrflugt, vandredue og dronte er uddøde.

Forskere vurderer, at over 49.500 af de kendte dyre- og plantearter er truet og kan forsvinde for

altid. Dyr og planter mister levesteder til landbrug og voksende byer – og bliver presset af jagt uden omtanke og af klimaforandringer.

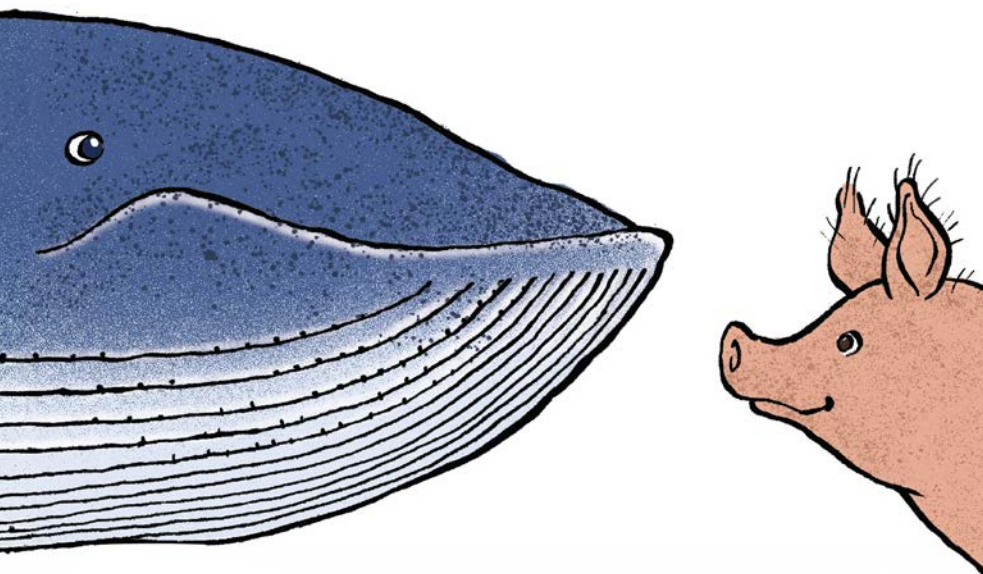
- Vi mennesker og vores husdyr fylder det meste af Jorden. Hvis man sætter alle pattedyr op på en vægt, så vejer husdyrene 60 procent – altså over halvdelen. Menneskene vejer 36 procent og de vilde dyr kun 4 procent, fortæller Victoria fra sin plads omkring det runde egetræsbord.

- 60 plus 36 plus 4 lig med 100! Wauw, siger Malte, der forestiller sig alle husdyr – kvæg, grise, geder og får – stablet op på verdens største vægt.

Victoria fortæller, at kvæg fylder mest. I store dele af verden spiser mennesker rigtig meget pasta med kødsovs, bøffer og steaks.

- I Danmark er fordelingen ude på landet lidt anderledes. Vi har virkelig mange grise, der bliver til frikadeller, flæskestege og bacon. Vidste I, at verdens grise vejer lige så mange tons som alle hvaler, spækhuggere, oddere, sæler og delfiner tilsammen? spørger Victoria, der har sat sig grundigt ind i emnet.

- Wauw, siger Malte igen, mens han for sit indre blik ser tusindvis af blåhvaler og grise blive målt og vejjet. I Danmark er køer, grise og korn nogle

af årsagerne til, at det er svært at leve op til verdensmålene om mere biodiversitet på land og i havet. Danmark er et landbrugsland, hvor der gror afgrøder som korn, raps, majs, solsikker og roer på over halvdelen af arealet. Mange af markerne bliver sprøjtet, så der er kun få kornblomster og valmuer, bier og harer.

Bagsiden af effektivt landbrug er, at der mangler levesteder for vilde dyr, insekter og planter. Knap 400 arter er forsvundet i Danmark og omtrent lige så mange er truet.

Heldigvis er de værste sprøjtegifte blevet forbudt. Folk er også holdt op med at skyde og forgifte havørne, glenter, ugler og andre rovfugle, så derfor kan man igen se rovfugle i naturen.

- Nogle gange kigger jeg på fiskeørne i en rede oppe i toppen af et træ. De har lagt æg, oplyser Malte.

- Hvad? Hvordan ser du dem? lyder det undrende fra far.

- På webcam, selvfølgelig, mens jeg spiller fodbold, siger Malte og tømmer et glas postevand.

- Spændende – godt du følger med i naturens gang! Fiskeørnene er fløjet tilbage til Danmark, fordi deres levesteder er blevet genoprettet, og fordi de får tid og ro. Sværere er det for sommerfugle og andre insekter, der typisk kun flyver korte ture, siger far.

- Planter flyver heller ikke. Når vi udrydder dem, er det rigtigt skidt. Heldigvis kan de blive hjulpet af, at jorden gemmer deres frø i mange år, siger mor.

Folketinget har besluttet, at vi skal have mange flere skove, søer, ådale og enge med græs. Stadig flere af de naturområder, der tidligere var rige på arter, vender altså tilbage for at give husly til dyr, fugle og planter.

- Hvis vi skal have mere liv på land, skal naturen

fylde meget mere, så den kan være sig selv. Især ude på landet, men også i skove, byer og haver, fastslår Victoria.

- Netop! Derfor skal vores have være vild, fastslår mor.

Mæt af blomsterne i vasen suser humlebien ud ad det åbne vindue.

- Farvel Ib! Vi ses igen, smiler Victoria

Sunde mælkebøtter

Mor har lokket familien ud. Deres pæne have skal omdannes til en 'vild med vilje'-have. Far brokker sig, mens han skubber en elektrisk græsslåmaskine.

- Du skal køre 'fuldmandskørsel'. Altså slingre ud og ind, så noget af græsset og blomsterne ikke bliver slået, griner mor.

- Hvad er det for noget pjat. Du plejer at sætte pris på pænt og nyslået græs uden mælkebøtter, mos og tidsler, stønner far.

- Velplejede haver er så meget sidste år! Nu skal du bare lave nogle snoede stier og så i øvrigt glæde dig over, at du ikke skal slå græs hver uge. Mælkebøtter har virkelig mange gode egenskaber, fastslår mor og plukker en af de glade, gule blomster.

- Mælkebøtter rummer nektar og pollen. Deres friske farve tiltrækker sommerfugle, humlebier og biller, der hos mælkebøtterne får sig et himmerigsmåltid, siger mor.

- Himmerigsmåltid. Ligesom en honningmad, smasker Malte med julelys i øjnene.

- Nemlig! Kender I ordet 'biodiversitet'? Mælkebøtter i haver, vejkanter og enge giver næring og liv til mange andre arter. Når der er insekter, er der også småfugle, og når der er småfugle, er der også rovfugle. Hele fødekæden skal være på plads, og så er der biodiversitet, fortæller mor og presser lidt mælk ud af en stængel.

- Vi mennesker kan også spise mælkebøtter. Til frokost skal vi have salat med små mælkebøtteblade og mælkebøttepesto. Vi skal også prøve at bruge blomsterne til saft, te og marmelade, lyder det entusiastisk fra mor.

- Du lyder som en moderne heks, smiler far.

- Tak for ros. I gamle dage blev mælkebøtter brugt som medicin mod smerter, feber og besvær med fordøjelsen. Jeg ved ikke, om det virker, men mælkebøtter er helt sikkert rige på vitaminer og mineraler. Mælkebøtter er sunde, fastslår mor.

- Hvad mon naboerne tænker, sukker far og får over hækken øjenkontakt med den ene af dem: Hr. Hansen.

- Naboerne tænker, at græsplæner skal være græsplæner – uden ukrudt. Mælkebøtter er umulige at få ned med nakken, medmindre vi samarbejder om at udrydde dem, siger Nabo Hansen og kigger skeptisk ned på græsplænen, mens han vifter med en sprøjte plantegift.

Mor kigger vredt på Nabo Hansen. Hun kan godt lide ham, men her er de dybt uenige. Nabo Hansen vil gerne have en græsplæne, der består af græs og kun græs:

Ikke mælkebøtter med lange rødder, og hvis frø ligner faldskærme.

Ikke tusindfryd med små hvide kronblade og en gul smørklat i midten.

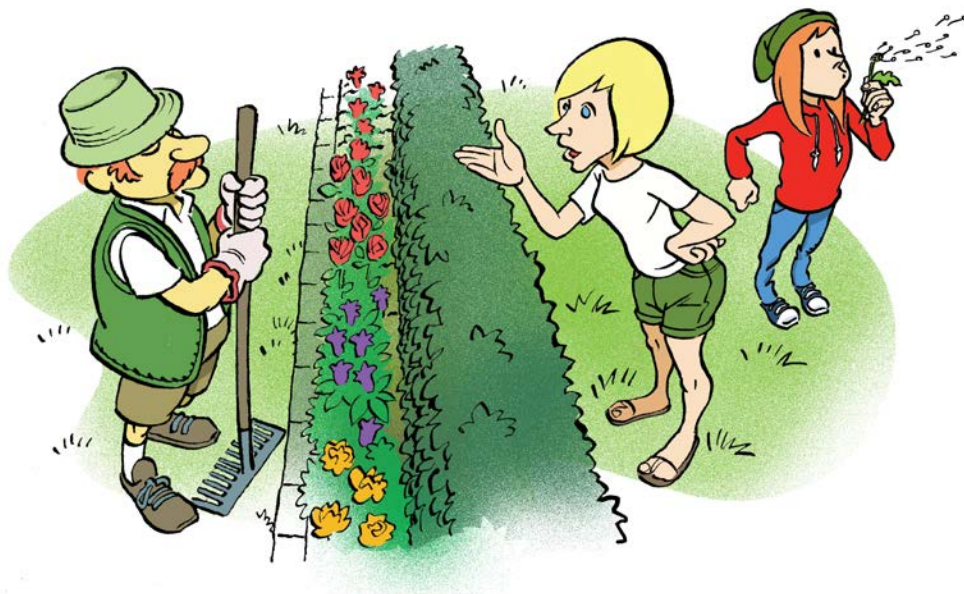
Ikke mos, selv om det er rart at træde på med bare tæer.

- Jeg kalder mælkebøtte for 'fandens mælkebøtte', surmuler Nabo Hansen.

Victoria tænker, at mor trænger til lidt hjælp, så hun tager en mælkebøtte med frø på toppen. Hun puster 1-2-3: Alle frø på nær ét forlader mælkebøttens hoved. Hvide faldskærme driver ud i haven.

- Ét frø tilbage! Du har én kæreste, fniser Victoria.

Nabo Hansen elsker sin kone, så han kan ikke undertrykke et smil på læberne.

- Nyd dine mælkebøtter, kære nabo. Spis dem, drik dem, pust til dem og spark til dem. Mælkebøtter er flotte, lækre og sjove, siger mor og knækker sammen af grin.

Nabo Hansen kigger op mod himlen og slår syv kors for sig. Fra barnsben har han lært at hade mælkebøtter, så han skifter næppe mening på et splitsekund.

- Så synes I vel også, at det er i orden, at muldvarpe skyder jord op af græsplænen, siger han forarget.

- Skyder muldvarpe med pistoler? Bang-bang! lyder det undrende fra Malte, der for sit indre øje ser en muldvarp med seksløber og cowboyhat.

Mor og far fniser, og heller ikke Nabo Hansen kan lade være med at smile. Igen.

- Muldvarpene lever nede under jorden, hvor de spiser regnorme, larver, biller og snegle. Når de laver deres gange, så skyder de jord op, så der opstår små høje for eksempel i en græsplæne, forklarer far.

- Små høje! Toppene er så store, at de ødelægger min græsplæne og gør det umuligt for min

robotplæneklipper at gøre sit arbejde, protesterer Nabo Hansen.

- Vilde haver er godt for insekter, fugle og dyr. Ja, og muldvarperne har boet her længe før, vi flyttede ind, så de skal også have lov til at være her. I øvrigt skal du stoppe din robot om natten, så den ikke kvæster et nærsynet pindsvin. De kan dø af den slags trafikuheld, fastslår mor.

- Hymph! siger Nabo Hansen og trækker hovedet til sig.

Et par sommerfugle flygter over den fælles hæk med kurs mod Victorias gule mælkebøtter. En humlebi følger efter.

- Hej bi. Hedder du Ib? spørger Malte.

- Bzzzzz, brummer humlebien som en lille helikopter.

For et par dage siden lavede Victorias klasse en insektsuger, så de kunne få hjælp til at spille krible krable banko. Insektsugeren fangede blandt andet en mariehøne, en edderkop og en humlebi.

Da klassen havde studeret insekterne

og sat krydser på deres bankoplader, slap de insekterne fri igen. Victoria ved, at Ib er en agerhumle, der bor i musehuller og er almindelig i haver.

‘Vild med vilje’ i hele haven

Mor har givet Malte og Victoria to opgaver. Først skal de sprede blomsterfrø i et bed, mor har forberedt. Victoria kan ikke se Malte, så hun sætter sig i græsset og læser på æsken med blomsterfrø: Kællingetand, rødkløver, kornblomst, okseøje, prikbladet perikon...

- Ja, det er allesammen blomster, der hører hjemme i Danmark, siger mor.

Victoria sidder i sine egne tanker og får et mindre chok over at blive forstyrret. Mor er over det hele i dag!

Inden Malte melder sig ind i kampen, så

Victoria frøene fra æsken. Lillebror griner 'er du snart færdig'. Victoria synes, at Malte er virkelig irriterende i øjeblikket. Faktisk er det ikke kun Malte, der er irriterende. Mor og far er ikke bedre. Og alle de voksne!

Victoria trænger til at opleve endnu et af Verdensmålene, kan hun mærke.

Maltes og Victorias næste opgave er at stable grene i bunden af haven. Malte elsker at samle på pinde, så bunknen vokser hurtigt. Og så dukker mor op igen:

- Altså i går lærte jeg, at bunker kan...

- ... give gode gemmesteder for biller og pindsvin, siger Malte og Victoria i munden på hinanden.

- Og det må gerne se lidt rodet ud, fortsætter de og griner.

Heldigvis er Malte ok en gang imellem, tænker Victoria.

Og så er Malte pist væk. Han har hørt lyde ovre hos Astrid og Aske. De spiller fodbold, så uden et ord er Malte kravlet gennem et hul i hækken. Victoria står alene tilbage med favnen fuld af kviste.

- Typisk, siger Victoria så højt, hun kan.

Bag Victoria hører hun fars og mors stemmer. Far brummer 'hvorfor' og mors kvidrer 'fordi'.

- Det ser rodet ud, mumler far.

- Ja, det er vildt med vilje, fastslår mor.

- Insekthotel? Skal vi også have et insekthotel? spørger far.

- Ja da! Insekterne er vores venner. Bierne bestøver vores frugtbuske og kirsebærtræet. 'Vild med vilje' er lig med 'vild med mad', smiler mor og slikker sig om munden.

Mor er i perlehumør, men nu har hun altså sagt 'vild med vilje' en million gange siden i går.

- Jeg trænger til pause fra den familie – jeg vil opleve noget andet, tænker Victoria og får øje på 'den hemmelige hule'.

Victoria havde næsten glemt hulen, men hun ved, at Malte tit gemmer sig i den, når han trænger til fred. Victoria kryber ind. Her er køligt, stille og blødt. Hun lægger sig på et lag mos og dør hen.

Langsomt vågner hun fra en drøm om humlebier og blomster. Victoria misser med øjnene og kigger rundt. Bagest får hun øje på et hul. Det må være en

flugtvej, Malte har lavet. Hun kryber gennem hullet og begynder straks at svede.

- Sommeren kom hurtigt i år, konstaterer Victoria og smækker en myg på sin ene arm.

Myggen splatter ud og efterlader en lille klat blod. Pfiff! Victoria smølfesparker den døde myg ned i skovbunden med en pegefinger.

- Skovbunden? Hvad foregår der? mumler Victoria.

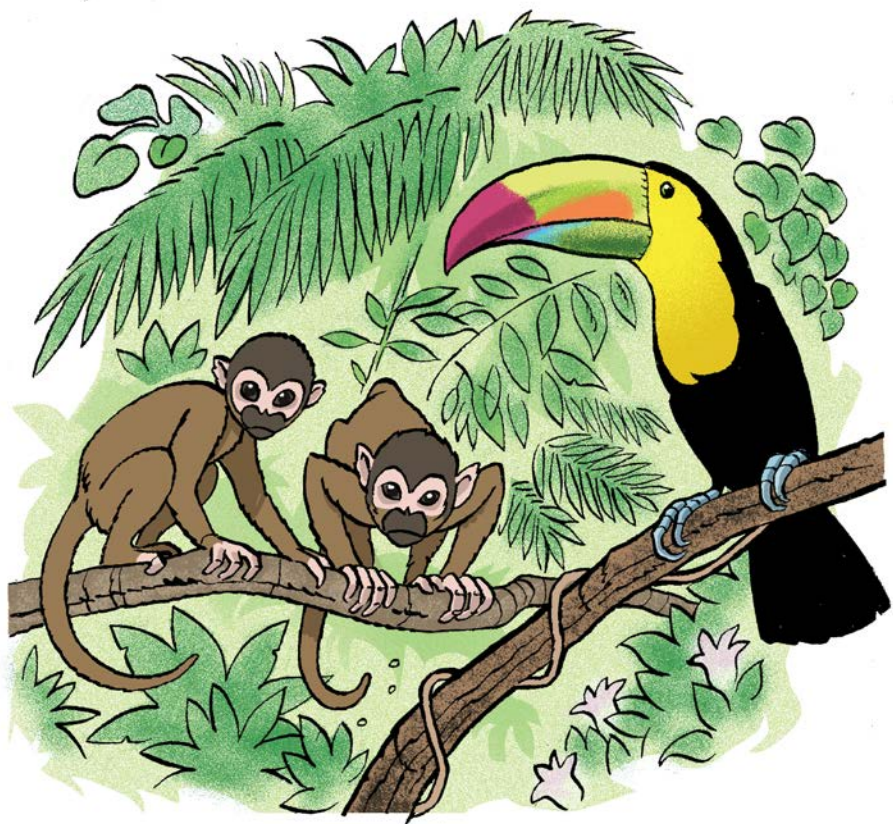
Regnskoven lever

Victoria har fået et myggestik, men hun har også en mærkelig følelse i kroppen. Noget virker anderledes, men hun ved ikke rigtigt hvad. Her på den anden side af hullet er det varmere og meget fugtigt. Hun er trådt ind i en ny virkelighed.

Victoria lader øjnene vandre. Hun ser til siderne. Hun kigger ned. Farven grøn findes i tusind nuancer fra den dybeste mørkegrønne til den næsten gennemsigtige lysegrønne. Trækroner, lianer, tynde græsser. Alt føles fremmed. Farverne, lydene, duftene.

- Er jeg i Randers Regnskov? Er jeg inde

i den glashave, vi lavede i skolen forleden? tænker Victoria forundret.

Hendes ører opfanger, hvad der virker som et musikstykke fuld af dybe, tætte og hemmelighedsfulde lyde. Aber hyler i trætoppene. Tukaner hvæser, skriger og knurrer fra deres imponerende næb.

- Aber – i Danmark! Tukaner – hvorfor ved jeg, hvordan de synger? hvisker Victoria, der både

er skræmt og forvirret. Hun kigger tilbage mod hullet. Det er der endnu.

- Puha, så kan jeg komme hjem til min skøre familie igen, tænker hun.

Menneskestemmer blander sig med lydene fra den grønne frodighed. Victorias nysgerrighed vinder over det lidt skræmmende i situationen. Hun tager resolut sit røde hårbånd af, og binder det på indgangen til hulen, så hun kan finde hullet igen. Victoria går mod menneskestemmerne med en stille undren.

- Rødt hårbånd? Jeg plejer da at gå med grøn beanie, tænker hun.

I den tunge varme føler Victoria, at hendes krop er udvidet. Sveden lægger sig som et lag silke på hendes krop. Ud af det blå – eller vel nærmere ud af det grønne – møder Victoria en ældre mand med langt hvidt skæg.

- Miss Victoria, siger han og fortsætter på engelsk i et lynhurtigt tempo.

Victoria opfanger ord som 'climate', 'rainforest' og 'biodiversity'.

- Stop, tænker Victoria.

- Jeg er altså kun 12 år, og så meget engelsk har jeg ikke lært endnu. Hvad er det her for noget? Hvorfor taler manden til mig, som om jeg er voksen?

Victorias tankestrøm bliver afbrudt af et venligt skub bagfra.

- Hej, Victoria. Hvad laver du her? lyder det på dansk.

Hun vender sig og ser en smilende ung mand.

- Øh, det ved jeg ikke, begynder Victoria.

- Alt er, som det plejer her ti år efter. Da vi gik i skole sammen, sad du også tit i dine egne tanker – undtagen, når vi snakkede om Verdensmålene. Så var du vågen og vidste det meste, husker han.

- Benjamin! Er det dig! udbryder Victoria overrasket og giver sin gamle klassekammerat et kejtet knus.

- Ja, i egen høje person, griner Benjamin – nu med fuldskæg og kasket.

- Du er jo voksen, udbryder Victoria med undren i stemmen.

- Ja! Det er da ikke så mærkeligt. Du er jo også blevet ældre, bemærker Benjamin.

Pludselig indser Victoria, at det er meget andet end fugtig varme, der får hende til at føle sig anderledes. Hendes krop er større og rundere. Hun fornemmer også, at Benjamin ser på hende på en anden måde, end da de var børn.

- Hvad laver du i Brasilien? Studerer du Verdensmålene? Har du fået studiejob på projektet her på Amazonfloden? spørger Benjamin og peger på det flydende vand, der bryder alt det grønne.

- Nej, øh, ja.

Victoria ved ikke, hvad hun skal svare. Hun kigger genert mod floden, hvor hun ser sit eget spejlbillede. Hun er... en kvinde. Hun er voksen. Victoria har virkelig svært ved at forstå, hvad der foregår.

- Skal jeg vise dig rundt? Kan du huske dengang vi gik i 6. klasse, hvor vi var bekymrede for, om regnskoven ville overleve? Er det ikke vildt at tænke på alt det, der er sket siden, siger Benjamin og peger rundt.

- Jo, siger Victoria, som langsomt er ved at komme sig over sin forvandling:

- Hvad er der sket?

- Forskerne sagde dengang, at hvis en fjerdedel af

regnskoven blev fældet, så ville hele økosystemet kollapse. Bum! Skoven ville tørre ud. Vi var SÅ tæt på. Næsten en femtedel var fældet. SÅ tæt på! Man begynder næsten at svede ved tanken, griner Benjamin, mens han tørrer svedperler af panden under kasketten.

Selvom Victoria også sveder, får hun kuldegysninger ved tanken om, at den smukke regnskov kunne være forsvundet.

- Heldigvis skete det ikke. Midt i 2020'erne snakkede vi om, at Brasiliens ønske om at stoppe al ulovlig skovrydning inden 2030 lød umuligt. Heldigvis lykkedes det. Regnskoven har det ganske godt, siger Benjamin.

Samtalen om Verdensmålene får Victoria til at finde sit gamle jeg og sætte hjernen i gear igen.

- Ja, som jeg vist sagde dengang, så går det, hvis vi alle sammen hjælper hinanden. Verden hænger sammen og alle må bidrage til at redde vores planet. Lige præcis dét handlede Verdensmålene om, fastslår Victoria.

- Jeg forstod det ikke dengang. Når jeg tænkte på Brasilien, så drejede det sig om fodbold, men jeg kunne godt lide at høre dig snakke om det, husker Benjamin.

Victoria fornemmer en svag rødmen i hans kinder, der er lige så røde, som et mærke på hendes arm.

- Hov, er du blevet stukket af en myg! Har du taget malariapiller? spørger Benjamin bekymret.

Blidt tager han fat i Victorias arm for at studere myggestikket. Victoria indrømmer, at hun er forbløffet over at være i Brasilien, men nej – hun har vist ikke taget piller mod malaria.

- Hm. Prøv lige at tjekke sundhed.dk på din mobiltelefon. Måske har dine forfattere sørget for, at du er dækket ind med den nødvendige medicin, siger Benjamin.

Victoria åbner sin app... og jo, hun spiser malariapiller og har fået vaccinationer mod gul feber og andre tropesygdomme.

- Pyha, det var godt. Alt andet havde også været uansvarligt, for myg er verdens farligste dyr. På grund af myggestik dør over 800.000 mennesker hvert år af malaria og andre sygdomme, oplyser Benjamin, der også har data for nr. 3: Slinger koster 100.000 dødsfald om året.

- Hm. Hvem er nr. 2 – åh ja, det må være mennesket, sukker Victoria.

- Nemlig. Bid fra syge hunde kan også være farligt. Hajer og ulve får meget omtale, men det sker uhyre sjældent, at de koster menneskeliv, oplyser Benjamin.

Mødet med præsidenten

Ad snoede stier, når Victoria og Benjamin frem til den lejr, han bor i. Over en kop kaffe fortæller Benjamin, at han som en del af sit studie er på feltarbejde for at lære mere om menneskene og naturen i Amazonas. Hans speciale handler om bier.

Benjamin fornemmer, at Victoria stadig har svært ved at huske, hvad der skete for 10-15 år siden, så han genopfrisker hendes hukommelse:

- Produktion af soja var en kæmpe trussel mod regnskoven. Dengang var du med til at skabe en folkelig bevægelse for bæredygtig dyrkning af soja som foder til køer og andre husdyr. Danmark importerede tonsvis af soja, men du fik – sammen med mange andre – skabt en alliance mellem politikere, virksomheder, landmænd, græsrodder og børn. Flot, Victoria! lyder det anerkendende fra Benjamin.

Victoria graver i sin hukommelse. Langsomt dukker erindringerne op.

- Du har ret, Benjamin. Det hjalp, da der blev åbenhed om, hvor sojaen kom fra. Hvis den kom fra ryddet regnskov, ville ingen købe den. Tømmer fra regnskovens dyrebare træer blev også gjort til noget, man fik dårlig samvittighed ved at bruge – både i Brasilien, Danmark og andre steder i verden, siger Victoria og nikker ivrigt af sin fortælling.

- Jeg sagde det jo! De ting, vi gør i Danmark, påvirker mange andre steder på Jorden, tilføjer Victoria.

Benjamin kigger ud over floden, der fosser livligt forbi. Han ser høje træer og masser af blomster og bier i det frodige landskab.

- Her er smukt. Godt at du kæmpede dengang, roser han igen – og giver Victoria et kærligt klem.

- Heldigvis var det ikke kun mig. Vi var mange. 'En rejse på tusind mil begynder med det første skridt', som en kinesisk filosof sagde engang, citerer Victoria.

- Omkring år 2030 var det som om de voksne endelig forstod, hvor vigtige Verdensmålene er.

Hvad vi gør ét sted, påvirker natur og mennesker andre steder, siger Benjamin eftertænksomt.

- Weeeeee!

Samtalen bliver afbrudt af høj og hujende latter. Victoria ser mod floden og genkender den gamle mand med det lange hvide skæg. Han glider på floden i et bildæk med kurs mod et lille vandfald.

Hastigheden stiger, og manden forsvinder i boblende vandmasser... men kun for en stund. Skraldgrinende dukker han op i mere roligt vand efterfulgt af to børn, der også hviner.

- Weeeeee!

Benjamin hvisker, at den ældre herre vist er Lula; altså Brasiliens tidligere præsident, der i 2020'erne kæmpede for at redde regnskoven.

Den legesyge mand får fodfæste på flodbredden, samler bildækket op og hjælper de to børn i land. De tre træder op mod lejren med de største smil, Victoria længe har set. De har det sjovt i naturen.

- Skal vi spørge ham? hvisker Benjamin lavmælt.

- Ja, hvisker Victoria tilbage.

- Har du drukket af ungdommens kilder, farfar? Vi kunne næsten ikke følge med, siger børnene og ryster deres hår, så vandet står ud til alle sider.

- Ha ha. Nej, men jeg bliver ungdommelig af at være sammen med jer, siger farfar og giver hånd til de to unge danskere.

- Jeg hedder Luiz. I gamle dage var jeg metalarbejder. Nu er jeg pensionist, siger Luiz.

- Og i mellemtiden? fremstammer Benjamin.

- Ha ha. Du ved det jo godt, kammerat B! Jeg har været præsident for dette pragtfulde land. Endda flere gange, smiler Luiz, bedre kendt som Lula.

- Tak for hjælpen med at redde Amazonas, Miss Victoria. Dengang i 2020'erne havde vi brug for al den støtte, vi kunne få, storsmiler Lula.

- Åh, det var da ingenting, siger Victoria beskedent, mens hun forsøger at huske mere af, hvad hun egentlig gjorde for biodiversiteten, da hun var 12 år.

- Hm, det må stå i den bog, der hedder 'Blomsterne og Bierne'. Gad vide, hvornår den udkom. Måske var det i 2026, tænker Victoria forvirret for sig selv.

Lula insisterer på at takke Victoria og alle de andre, der hjælper med at beskytte junglen mod afbrænding af skov, rovdrift og udryddelse af arter.

Børnene fortæller, at Amazonas rummer 40.000 arter planter, 2.000 typer fisk og 1.300 slags fugle. Nogle af dem – for eksempel jaguar, dovendyr, tapir, blå papegøje, piratfisk og lyserød floddelfin – er meget sjældne.

- Her lever flere arter end noget andet sted i verden. Ti procent af Jordens dyr kan I finde her, siger pigen stolt.

- Hvis I kan finde dem. Amazonas dækker store dele af Brasilien og strækker sig ind i otte andre lande. Amazonas er næsten lige så stor som Europa, tilføjer drengen, mens Lula nikker:

- Regnskoven og Amazonasfloden starter flere tusinde kilometer og mange kildevæld borte, smiler han.

- Kom nu, farfar, råber børnene i kor.

- Ikke al den snak om gamle dage, lad os tage en tur mere, 'por favor', trygler børnene på portugisisk.

De trækker fnisende af sted med den gamle mand. Børnenes bevægelser får Victoria til at længes efter at være 12 år igen.

- Jeg må også videre med mit arbejde, Victoria. Vi er i sving fra tidlig morgen til sen aften, for regnskovens fjender hviler ikke, siger Benjamin.

Tanken om lange arbejdsdage får Victoria til at længes endnu mere efter at være 12 år. Særligt fordi de snart skal besøge tante, onkel, kusine

Ayana og hunden Scott. Og så er der jo også overnatning sammen med Ida, Ahmed og Benjamin. Altså Benjamin på 12 år!

Victoria går rundt i lejren i sine egne tanker, bekymret og en lille smule stresset. Hvordan kan hun komme tilbage? Aber skriger. Tukaner brokker sig. Benjamin snakker om biodiversitet, om at beskytte regnskoven mod pludselige ildebrande og om den type orkidé-bier, han studerer.

Victoria kender godt orkidéer, for dem har de hjemme i deres stue. De er flotte og findes i alle slags farver. I Brasilien er orkidé-bierne vigtige for bestøvningen af blomsterne, og hannerne er kendt for at samle dufte, der kan imponere hunnerne.

Benjamin forklarer, at bierne er metallisk grønne og cirka en centimeter lange. Han lader en finger glide hen over en orkidé og får Victoria til at dufte til 'parfumen'.

Victoria snuser til den velduftende plante. Ud af en øjenkrog ser hun sit røde hårbånd lyse op i alt det grønne. Et insekt hviler på hårbåndet.

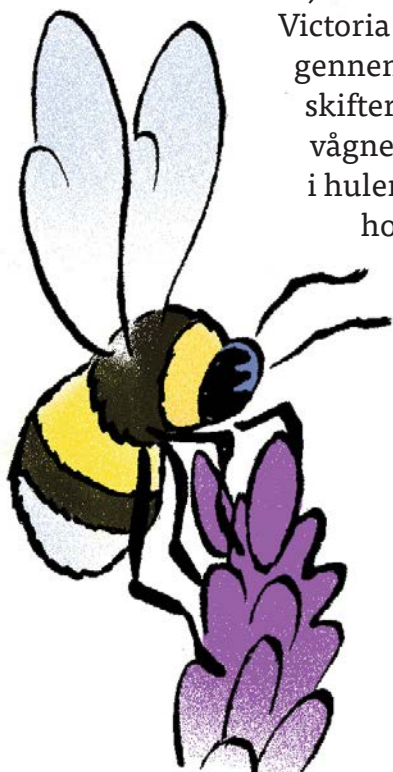
- Hej Ib, siger Victoria, der genkender orkidé-bien efter Benjamins forklaring.

- Victoria! Vi skal afsted, lyder mors stemme.

Benjamin går stadig ved siden af hende og småsnakker, men Victoria bliver nødt til at rejse hjem. Hun må kravle igennem hullet, uden at Benjamin opdager, at hun smutter.

Insektet letter og summer rundt. Victoria ved præcis, hvordan hun skal aflede hans opmærksomhed:

- Se, Benjamin! Der flyver en orkidé-bi, jubler hun og peger.

Benjamin kigger efter bien, og Victoria ser sit snit til at hoppe gennem hullet. Hårbåndet skifter farve og form. Victoria vågner op på det bløde mos i hulen. Hun tager sig til hovedet og mærker, at hendes beanie sidder, hvor den skal. Mon hun ser Benjamin igen?

Der er så dejligt på landet

Familien triller ud ad de små veje med kurs mod tante, onkel og kusine Ayana. Gule rapsmarker så langt øjet rækker står i kontrast til den blå himmel. Victoria tænker på de svenske og ukrainske flag.

- Stopper krigen ikke snart? sukker mor bag rattet af deres næsten lydløse elbil.

Også mor har åbenbart fået det, de voksne kalder en association. Ved at se blå og gult vandrer tankerne til Ukraine og dets forsvar mod Ruslands bomber.

- Hvad for en krig? spørger Malte døsig fra bagsædet.

- Putins krig i Ukraine, svarer far, og så er Malte med. Han nikker og ser trist ud.

Far fortæller, at Rusland har besat, hvad der svarer til 2½ gange Danmarks areal.

- Du går meget op i arealer i øjeblikket, Victoria. Mange krige handler om arealer og adgang

til, hvad der er på arealerne – og under jorden. Landbrugsjorden i Ukraine er uhyre frugtbar, og landet er rigt på naturgas og værdifulde mineraler. Her ligger en del af forklaringen på, hvorfor Rusland vil erobre Ukraine, siger far.

- Har du ikke et verdensmål, hvor du skal skabe fred i verden, Victoria? Afsted til Ukraine med dig. Tag en fredsdue med og få russerne til at trække sig tilbage! siger Malte.

- Ha-ha. Verdensmålene er ikke 'mine' - de er 'vores', fastslår Victoria og oplyser, at verdensmålet om fred er nr. 16, og at hun ikke tør tage til Ukraine... i hvert fald ikke til fronten.

- Er det også Putins og Trumps verdensmål, udfritter Malte.

- Ja, det er også deres verdensmål. USA og Rusland har været med til at vedtage målene, men de to præsidenter er desværre ligeglade med dem og resten af verden, fortæller Victoria.

- Se! Der er juletræer, afbryder Malte og peger på en skov af én meter høje grantræer bag et lidt højere trådhegn.

- Hvorfor er de spærret inde? Juletræerne stikker da ikke af, fniser Malte.

- De er bag hegn for at undgå, at de bliver spist af dyr eller stjålet af tyveknægte, gætter mor.

På den modsatte side af vejen får Victoria øje på en lille flok rådyr på en mark, hvor grønne spirer titter op af den sorte muld. Rådyrene befinder sig midt i, hvad de må opfatte som et tag-selv-bord, så de ænser ikke familiens bil.

- Vildt smager vildt godt. Mon vi skal have rådyr, når vi kommer frem, siger far og slikker sig om munden.

- Vildt er bestemt en mulighed. Både tante og onkel er jægere, så måske har de fundet en dyrekølle eller en mørbrad i deres fryser, siger mor.

- Hvorfor er kronhjorte og rådyr ikke bag hegn? Jeg har lært i skolen, at grise, køer, heste, får, geder, bisonokser, vildsvin, lamaer og strudse skal hegnes ind, siger Victoria undrende.

Mor skeler til far, der kigger ud ad vinduet. Landskabet er fuldt af hegn af stål, pigtråd, plast, træ og pileflet. Der er også elhegn, hvor man får stød, hvis man rører en ledning.

Spørgsmål om hegn er kompliceret stof og et emne, der kan få voksne til at skændes højlydt om, hvor der skal være eller ikke være hegn.

Landmænd, skovejere, jægere, cyklister, vandrere, løbere, ryttere... de fleste har en holdning til hegn i naturen.

For biodiversiteten er levende hegn af ældre træer og buske noget af det bedste. Desværre er mange af hegnene nedlagt for at gøre plads til større marker.

- Men hvorfor er kronhjorte og rådyr ikke bag hegn, fastholder Victoria.

- Hm. Vilde dyr skal som udgangspunkt være vilde. Krondyr og andre hjorte må alt, og det er jægerne glade for. Hjorte render frit rundt undtagen i Jægersborg Dyrehave og andre parker tæt på byer, hvor folk helst ikke vil have ødelagt deres haver, forklarer far.

- Hva-be-hva! udbryder Malte, der slet ikke kan følge med, men det tager far ikke notits af. Han fortsætter bare:

- Husdyr skal være bag hegn eller stå i en stald. Bisonokser og vildsvin skal også være bag hegn, selvom de ikke er husdyr, siger far.

- Jeg har lige set, at der er svømmet en elg til Danmark fra Sverige. Hvad med den? afbryder Victoria.

Far fortæller, at han har set elge og vildsvin bag hegn i Lille Vildmose i Nordjylland. Elge og vildsvin har været udryddet i Danmark, men nu er de tilbage ganske få steder. Det samme gælder for vilde heste.

- De store dyr spiser græs og roder rundt i jorden, og det er med til at skabe varieret natur med masser af blomster og dyr. Lille Vildmose er et fantastisk sted, hvor elgene går rundt ligesom for 5.000 år siden. Jeg synes, vi skal besøge mosen i vores sommerferie. Vi kan også være heldige at se kongeørne og kronhjorte, lokker mor.

Malte virker nysgerrig og har et brændende spørgsmål:

- Må jeg fodre elgene?

- Nej, vi må nøjes med at kigge på dem. De minder lidt om giraffer, siger far.

Elg besøger bager

Mor fortæller, at der for mange år siden var en elg, der blev hentet til Danmark fra Sverige. Svea hed den. På havnen i Helsingør fodrede folk Svea med wienerbrød, men den fik mavepine med kraftig diarré. Ikke så godt!

Svea blev i en periode spærret inde for at beskytte den mod kager. Elgen blev så sluppet ud i Gribskov, men den vandrede til den nærmeste by, hvor den opsøgte en lokal baker og kiggede sultent på kagerne i vinduet.

- Idéen var, at Svea skulle være fri, men projektet blev opgivet. Svea blev sendt til en zoologisk have i Randers, hvor turistchefen var så ubetænksom at servere morgenbrød for elgen. Svea levede et kort og usundt liv, klukker mor.

- Sikke en røverhistorie, griner Victoria.

- Ja, men der er altså sand, fastslår mor.

- Lige så sand som den om 'Den lille Rødhætte'? spørger Malte.

- Ha ha. Både den om Rødhætte og den om 'De tre små grise' og ulven er gamle folkeeventyr. Historierne er nu kendt over hele verden takket være tegneserier og film, fortæller far.

Malte sidder stille og tænker for sig selv.

- Ulve er farlige og seje. Jeg tror, det er derfor, at der er en jysk fodboldklub, der kalder sig 'Ulvene', konkluderer lillebror.

Sky ulve - bange mennesker

Victoria tænker også. Hun har hørt, at ulven har været udryddet i mange år, men er genindvandret over grænsen mellem Tyskland og Jylland. I aften så hun en lille film om, at genindvandrede ulve øger biodiversiteten i en amerikansk nationalpark. Så gavner det vel også naturen i Danmark at få de store rovdyr tilbage.

- Er ulve farlige for mennesker? spørger Victoria, mens mor drejer lidt for hurtigt rundt i et vejsving.

- Faren for at blive angrebet af en ulv er forsvindende lille, siger mor.

- Risikoen for uheld i trafikken er langt større, udbryder far og klamrer sig til håndtaget over sin dør.

Vejen fortsætter lige ud. Mor ignorerer fars udbrud:

- Ulve er sky, og sunde ulve betragter ikke mennesker som byttedyr. Syge og stressede dyr kan være aggressive, så dem skal man måske få skudt. Man skal selvfølgelig heller ikke fodre ulve og

andre vilde dyr. De skal ikke være tamme, men netop vilde, fastslår mor.

- Hvorfor er vi bange for ulve? De er jo ikke farlige, påpeger Victoria.

- Jeg tror, vi er bange for ulvene, fordi ulven spiste rødhætte og hendes bedstemor. Ulvenes hyl lyder uhyggeligt, og det har skræmt mennesker i århundreder

Hvis de kan se sit snit til det, angriber ulvene lam, får og endda ponyer, og det er selvfølgelig ubehageligt at være vidne til, fortæller mor.

- De skal da ikke spise lam og ponyer! Jeg synes, vi skal skyde ulvene, fastslår Malte.

- Lige før sagde du ellers, at ulve er seje, påpeger Victoria.

Malte klør sig i hovedbunden, mens far fortsætter med at fortælle, at nogle mennesker er så vrede og utrygge, at de skyder ulvene og graver ligene ned i jorden. Det sker i al hemmelighed under mottoet 'skyd, grav og hold kæft', for ulve er fredede dyr. Hvis skyderiet bliver opdaget, kan jægeren få en bøde.

- Ulve må ikke skydes, medmindre de bliver nærgående for mennesker. Lam, får og ponyer skal beskyttes med ulvehegn. Vi beskytter også høns mod ræve, påpeger far.

- Hegn, hegn, hegn, smiler Victoria.

- Ved I i øvrigt hvilke to dyr, der tvinger absolut flest børn og voksne hen på en skadestue? spørger mor.

Far, Victoria og Malte gætter på hvepse, skovflåter, ulve, katte, hugorme og kaniner.

- I har ret i, at det handler om at blive bidt. Hunde er på førstepladsen sammen med heste, afslører mor, der som sygeplejerske har arbejdet på en skadestue.

- Man bliver da ikke bidt af heste, protesterer Malte.

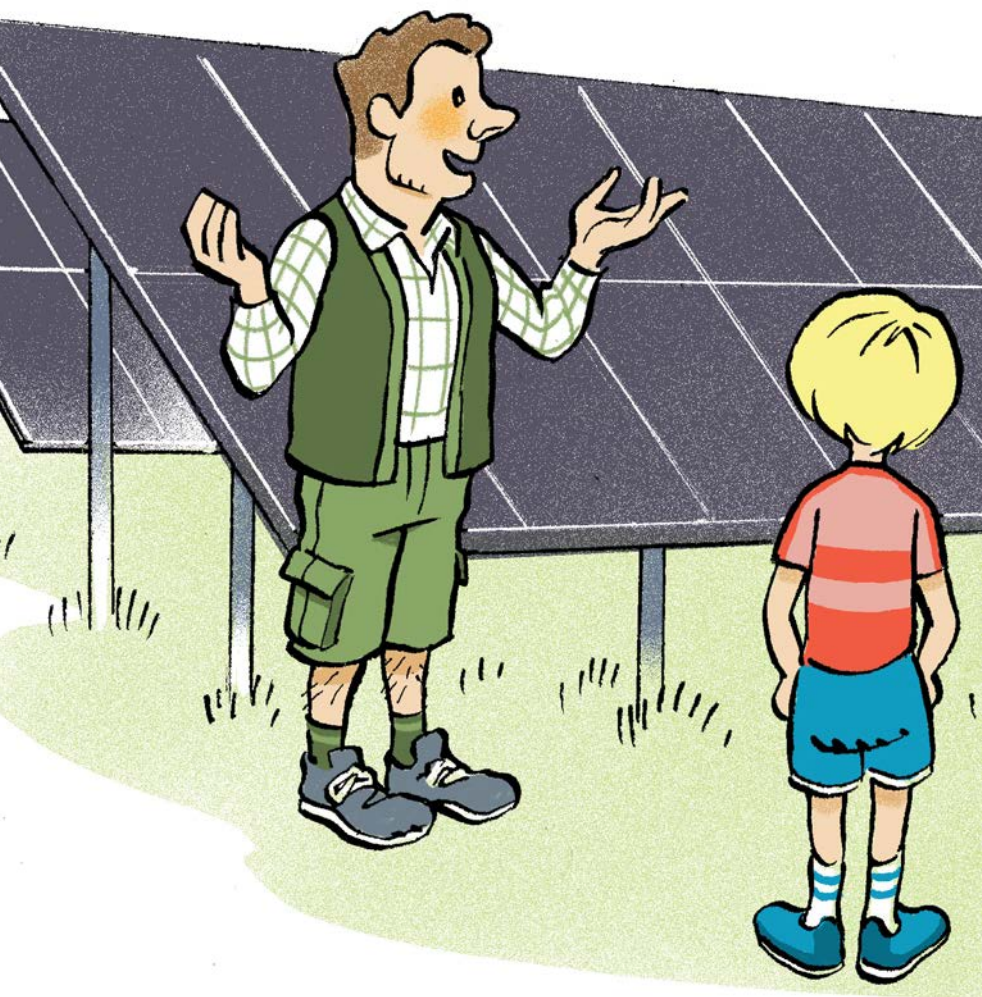
- Du har ret igen. For hestene handler uheldene mest om at falde af under ridning. Desværre er der mange ryttere, der slår hovedet eller brækker noget, fortæller mor.

Fremtidens landmand

Bilen kører ned ad en grusvej, og mor må dytte af et par gumpetunge fasaner for at få dem til at flytte sig. For enden af en smuk allé når Victoria og hendes familie frem til den gård, hvor tante, onkel og kusine Ayana bor sammen med den venlige hund Scott.

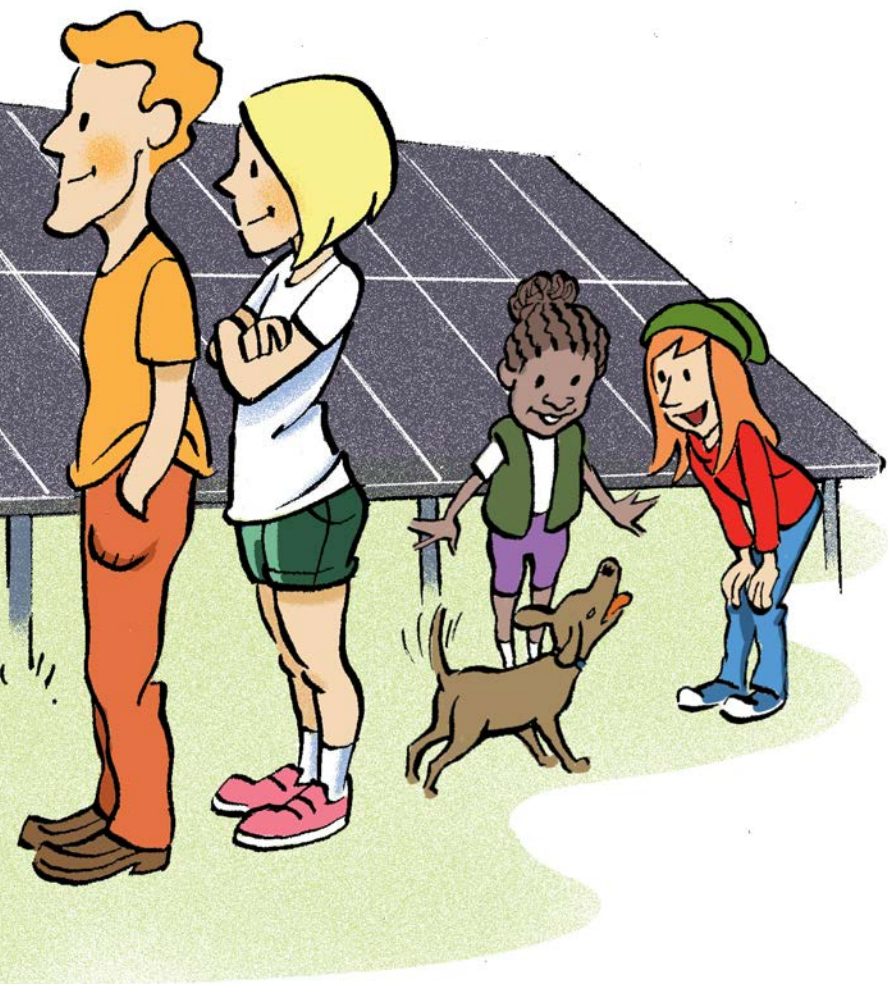
- Velkommen, siger onkel med et fast håndtryk til dem alle.

Tante og Ayana giver kram. Scott snuser nysgerrigt, inden han lunter om i haven.

- I skal se, hvad vi har fået, siden I var her sidst. Det kan vi godt nå inden frokost, siger onkel ivrigt.

Flokken bevæger sig om bag en lade til en mark, hvor Victoria engang har hjulpet med at grave kartofler op til aftensmaden. Nu er marken helt forandret. Faktisk kan de slet ikke se hverken toppe fra kartoffelplanter

eller korn. Et levende hegn skjuler de fleste af herlighederne.

- Tadaa! Solceller! Nu høster vi elektricitet på vores energimark, fortæller onkel glædestrålende, mens den lille gruppe travet gennem et hul i hegnet.

Far, der er ingeniør og arbejder med vindmølleparker, nikker respektfuldt – og begynder straks at stille en masse tekniske spørgsmål. Onkel, tante og Ayana forklarer gerne.

Victoria hæfter sig mest ved, at solcelleparken ligger oven på det grundvand, byen lige i nærheden pumper drikkevand op fra.

- Vi hverken sprøjter eller gøder i solcelleparken, så det lokale vandværk er naturligvis svært begejstret. En del af parken er ejet af byboerne, så udover at de får rent drikkevand de næste mange år, tjener de også lidt penge, når vi sælger vores grønne strøm, fortæller tante.

- Lidt penge? spørger mor.

- He-he. Det er ikke så ringe endda, smiler onkel skælmisk.

Victoria synes, hun kan se dollartegn i øjnene på onkel, men det er nok noget, hun bilder sig ind.

Ayana fortæller, at buskene i hegnet rundt om solcelleparken er nøje udvalgt til glæde for dyr, insekter og fugle. Inde i solcelleparken græsser en flok får fredeligt kun afbrudt af et 'mæh' i ny og næ. Et af fårene vifter en bi væk med sit ene øre.

- Vi holder selvfølgelig øje med, at fårene har det godt og tilkalder straks en dyrlæge, hvis en af dem bliver syge, siger tante.

- Hvorfor har I ikke også en ged med fipskæg? vil Malte gerne vide.

- Geder lever normalt i bjerge, så de kravler op og klatter på solcellerne. Panelerne bliver beskidte og får ridser, så det dur ikke, fastslår onkel.

Midt i solcelleparken har tante, onkel og de øvrige ejere genskabt en lille sø. En rørspurv synger af hjertets kraft inde fra sivene, og Victoria kan se, at en svane ligger på rede. Oppe i luften vifter en falk heftigt med sine vinger. Mens den 'muser' nærmest uden at bevæge sig, kigger falken efter mus, insekter og andre lækkerier.

Onkel fortæller, at næsten to tredjedel af det danske areal bliver brugt til at fremstille raps, korn, kartofler, græs og andre afgrøder. Produktionen risikerer at forurene drikkevand og fører til døde fisk i fjorde og farvande.

- Desværre er vores fjord tit fyldt med ulækkert fedtemøg og andre alger. Vi i landbruget bliver nødt til at slippe langt mindre kvælstof – altså gødning – ud i naturen, erkender onkel.

- Stærkt tante og onkel! Vi skal have fiskene tilbage – de er næsten væk fra vores fjorde og farvande, siger Victoria.

- Tak, frøken Verdensmål. Vi skal også sørge for, at der igen er agerhøns, harer og insekter, smiler tante.

Hun fortæller, at de indtil for få år siden lagde marker sammen og fjernede levende hegn. De tørlagde også søer og pløjede helt tæt på veje, stier, åer og gravhøje.

- Vores landbrug skulle producere så mange fødevarer som muligt. Nu begynder vi at tage jord ud af drift og driver landbrug med langt færre husdyr. Vi er ved at blive klogere, indrømmer tante.

Onkel mener, at man som landmand har et ansvar for mere end sin egen jord:

- Derfor prøver vi at give nyt liv til 'land og vand' samtidig med, at vi producerer fødevarer og sikrer os selv og naboerne lidt indtjening, siger han og klapper en solcelle.

- 'Lidt ekstra', smiler mor.

- Jo jo. Der er som sagt ikke så ringe. Vi har planer om et par vindmøller og er ved at sætte et batteri ved siden af solcellerne, så vi også kan sælge elektricitet om natten, smiler onkel tilbage.

- Wow! Prod'cerer solen nu også strøm, når det er mørkt. Respekt, lyder det fra Malte, mens han kigger nysgerrigt på den container, der rummer batterierne.

- Se! Der løber en hare, jubler Ayana og piler efter den.

Malte følger trop, men selv om de løber så hurtigt, de kan, er de på ingen måde i stand til at indhente Danmarks hurtigste landdyr. Harer skyder en tophastighed på 80 kilometer i timen, så den er lige så hurtig som en bil på lige landevej.

Falken muser stadig, men hvis den dykker ned mod et bytte, kan det ske med over 100 kilometer i timen.

- Apropos bytte... vi skal snart spise, siger tante.

De vender snuderne hjem med gennem nyanlagte marker med bønner og ærter.

- Hvad skal vi have? spørger Victoria.

- Vi har lavet et par lækre salater, trukket friske kartofler op af jorden og hentet lidt fasan i fryseren. Fasanerne ligger og hygger sig i en lækker sovs, fortæller tante.

- Hvis I har fundet fasanerne i fryseren, er det ikke de fasaner, mor var ved at køre ned i jeres indkørsel, lyder den kvikke analyse fra Malte.

- Nej, men vi har selv skudt dem. Både onkel og jeg har jagttegn. Næste gang I besøger os, kan I få lidt elg, som vi har skudt i Sverige, lover tante.

- 'Lidt', smiler mor... velvidende, at en elg vejer 300-400 kilogram.

- Har I en hel elg i fryseren? måber Malte.

- Ha ha nej. Det er der ikke plads til, selv om vi har to frysere. Vi har delt elgen med nogle svenske venner, men jeg kan vise dig det gevir, min far har købt, fniser Ayana.

Bævere i baghaven

Efter frokost siger Victoria og hendes familie pænt farvel og tager på tur for at se Danmarks største projekt, hvor naturen er blevet genoprettet. I 1960'erne blev enge og moser ved Skjern Å tappet for vand og omdannet til marker. Åen blev rettet ud til en snorlige kanal med ringe vandkvalitet. Fugle og dyr forsvandt.

- Wauw! Naturen er tilbage. Se dér, jubler far fra et naturcenter, hvorfra de kan se hejrer, ænder, gæs, vadefugle og rovfugle.

Omkring år 2000 blev store dele af det gamle naturområde genskabt, så nu slynger åen sig atter gennem våde enge. Fugle og dyr er vendt tilbage og er en del af et fantastisk naturområde.

- Vand skaber liv. Sådan er det alle steder, hvor naturen bliver genoprettet og får lov til at udvikle sig mere eller mindre i fred for os mennesker, siger mor med en kikkert for øjnene.

Familien elsker at tage på ture, så alle har en kikkert – også Malte. Han kigger ud mod fjorden, hvor windsurfere drøner hen over vandet med board og sejl.

- Jeg vil også prøve at surfe, fastslår Malte.
- Måske kan vi finde en sommerskole, hvor du kan lære at 'freeride', smiler far.
- Sejt! Sådan en skole gider jeg godt, siger Malte med smil op til begge ører.
- Se der! Er det en bæver? spørger Victoria, der har bæveren som et af sine yndlingsdyr.

Gennem århundreder har mange mennesker sat pris på bæveren – men af helt andre grunde: Varmt tøj og bløde huer.

På grund af sit skind er bæveren næsten blevet udryddet i Europa og Nordamerika. Nu er folk holdt op med at skyde bævere, og mange steder er dens levesteder nogenlunde fri for forurening. Bæveren er tilbage – også i Danmark, hvor bævere fra andre lande er sat ud i Nordsjælland og Vestjylland.

Mor, far og Malte drejer alle deres kikkerter mod det dyr, Victoria kigger på. Spørgsmålet er, om bæverne har bredt sig ned til Skjern Å.

- Hm, siger mor.

- Hm, siger far.

- Næh, det er da en odder, din odder, konkluderer Malte.

Victoria er ikke glad for at blive kaldt en odder, men Malte har ret. De kigger på en mørkebrun odder, der ved hjælp af en kraftig hale dribler sin pelsklædte krop gennem vandet for at finde fisk, frøer og insekter.

Hvad Victoria ikke kan regne ud, er, hvorfor Malte kan kende en odder. Som om Malte kan læse hendes

tanker, lader han sin kikkert dingle omkring halsen og staver sig igennem et folder, han har fundet:

- Od-de-ren blev fredet i 1967, men al-lige-vel blev den næsten ud-ryd-det. Tak-ket være natur-gen-op-retning af od-de-rens le-ve-ste-der, er der nu od-de-re over det meste af Jyl-land og på Fyn.

Mor og far nikker anerkendende. De er stolte af, at deres kun otte år gamle dreng er god til at læse. Victoria er mest glad for, at odderen er tilbage.

- Men jeg vil nu gerne se en bæver. Mens Malte er på surfskole i sommerferien, så kan jeg måske finde en bæver. De er megaseje, og bæverne er vendt stærkt tilbage efter at have været udryddet i 2.500 år, oplyser Victoria.

Hun bruger tit sine læsefærdigheder til at blive klogere på Verdensmålene og alt, hvad der hører under dem.

Far fortæller, at en af hans kolleger bor ned til en å med bævere.

- Bæverne fælder træer i haverne og bygger dæmninger. Min kollega synes, det er lidt sjovt, men han er træt af, at bæverne laver søer i hans have, siger far.

Victoria vil forsøge at komme tættere på odderen, så hun bevæger sig af en sti gennem høje siv. Skjern Å ender i Danmarks eneste floddelta. Fra sivene løber vandet ud i Ringkøbing Fjord, inden det senere bliver sluset ud i Vesterhavet.

En fiskehejre flyver dovent hen over Victorias hoved, og i det fjerne kan hun se en kæmpe stor havørn på udkig efter noget spiseligt. Havørnen ligner en flyvende dør, tænker Victoria og løfter sin kikkert for at studere den nærmere.

- En hvid pelikan! Der lever da ikke pelikaner i Danmark, udbryder Victoria.

Mudder i Mozambique

Victoria sveder under sin grønne beanie, mens hun følger pelikanen, der forsvinder bag nogle krumme træer og buske. De gror lige præcis dér, hvor en flod løber ud i et næsten uendeligt hav. Ude i horisonten står flamingoer på et ben og sover.

En myg stikker Victoria på armen, men den lever ikke længe. Victoria klasker myggen og

smølfesparker også den. Ude i floden synes Victoria, hun kan se to træstammer drive stille med strømmen.

- Har de øjne, siger hun – næsten – for sig selv.

- Ja, da! Krokodiller har øjne, fastslår en pige, der præsenterer sig som Cassandra på 11 år.

- Pelikaner! Flamingoer! Krokodiller!
Klimaforandringerne har da seriøst gjort noget ved Skjern Å, gisper Victoria.

- Floden hedder altså Rio Matola og ligger i Mozambique, smiler Cassandra.

Under en orange kasket vælter Cassandras lange fletninger ned over en lige så orange t-shirt. I den ene hånd bærer hun nogle små træer.

- Vores skole har lavet en miljøpatrulje, der planter træer. De kan både tåle ferskvand fra floden og saltvand fra havet. Træerne i vores mangroveskove er superseje og kan hurtigt blive lige så store, som dem du kan se derovre, siger Cassandra og peger på den anden side af krokodillerne.

- Er du ikke bange for krokodillerne? De holder øje med os, siger Victoria nervøst.

Den ene af krokodillerne åbner sin mund, så Victoria og Cassandra kan se alle dens spidse tænder.

- Krokodiller er mere almindelige i nogle af de andre floder. Jeg tror, at vi kun har de to her. Jeg er

mere bange for flodheste, så vi må hellere gå over til mine klassekammerater. De har fundet en fin mudderbanke, som vi kan plante træer på, siger Cassandra.

- Uden krokodiller og flodheste? spørger Victoria.

- Ja, uden krokodiller og flodheste, fniser Cassandra og klasker en myg.

Sammen med nogle voksne er Cassandras klasse i gang med at plante stiklinger til en ny mangroveskov. Alle har travlt, for tidevandet presser sig snart på. Når ebbe bliver til flod, kan kun træerne bunde.

Både børn på 10-12 år og voksne med Marcia som leder bærer orange kasketter for at beskytte sig mod solens stråler. Mozambique ligger i troperne, så luften er varm. Meget varm.

Victoria kan se to logoer på hver af børnenes orange t-shirts. To organisationer har skaffet penge, tøj og træer til børnenes projekt, der bygger bro mellem mindst to af FN's verdensmål: Livet på land og livet i havet.

I Mozambique og mange andre steder er mangroveskovene fældet, så kysterne ligger ubeskyttet hen mod bølger og tidevand. Det er en

katastrofe for fisk, fugle og dyr – og mennesker.

Mozambique har i mange år været plaget af borgerkrig, så landet er fattigt. For mange mennesker langs kysten handler livet hver dag om at skaffe mad. Beboerne har brug for at tjene penge, så de kan købe majs, ris og andre fødevarer. Hvis de har en lille have, kan de dyrke grøntsager og holde høns. Ellers må de ty til naturen og forsøge at sanke noget spiseligt dér.

Ved at plante mangrove bliver forholdene bedre for snegle og krabber, der kan spises af fugle og af folk på land.

- Snegle og krabber smager godt og er sunde, fortæller Cassandra.

En anden fordel for menneskenes liv på land er, at mangrovetræer har stærke rødder og er svære at vælte omkuld. Træerne beskytter altså kysten og folk mod oversvømmelser, når havet viser tænder for eksempel under en orkan.

- Bølgerne kan være enorme og rive alt med sig ud i havet. Mangroven passer på os mennesker, så vi skal passe på mangroven, smiler Cassandra kærligt.

Med sine stærke træer og buske fungerer

mangroveskovene som ynglesteder for fisk. Voksne fisk svømmer tæt ind på land, hvor de befrugter deres mange æg. Når æggene klækker, kan babyfiskene gemme sig i den våde skov og vokse sig større, inden de svømmer ud i havet.

- Vores mangroveskove er altså med til at give liv til havet – og fisk til fiskerne, fortæller Cassandra stolt, mens hun planter endnu et træ.

Victoria får også lov til at prøve at få mudder på sine hænder og mellem tæerne.

- Nu må vi så håbe, at folk lader mangroven passe sig selv. Mange føler sig fristet til at fælde træerne og bruge dem som brænde. Jeg kan godt forstå det, for på en eller anden måde skal vi jo også kunne koge grød, siger Cassandra.

Voksne Marcia klør sig under et pandebånd og fortæller, at hun holder mange møder med beboere, politi og mange andre. Børnenes forældre er naturligvis også med. Folk skal langt hellere finde snegle og krabber end fælde mangrovetræer.

Organisationer verden over forsøger at hjælpe med at plante og beskytte mangrove. Alle biologer er nemlig enige om, at de 'våde skove' skal genoprettes efter mange års hugst: Mangrove giver vildt mange fordele for dyre- og planteliv.

Derudover opsuger mangrove også masser af CO₂ fra luften, så træerne gavner også klimaet.

Heldigvis forstår stadig flere mennesker mangrovens gode egenskaber. Mangroven slår igen rødder og breder sig i lande som Kenya, Benin, Costa Rica, Vietnam og forhåbentlig nu også Mozambique.

- Hvis vi skal lykkes med at genskabe vores frodige skove ved kysterne, skal beboerne hurtigt få fordele, siger Cassandra og vipper med sine tæer i det lave vand.

- Hvad så, hvis man bor langt fra havet? spørger Victoria.

Marcia smiler over det gode spørgsmål og forklarer, at folk inde i landet planter frugttræer, avocadoer, cashew og nyttige urter, der kan holde tørke og ørken på afstand – og give mad til sultne munde.

Beplantningen kan også gøre jorden mere robust over for sandflugt og oversvømmelser. Træer og buske er en helt afgørende for livet på land, fastslår Marcia.

Verdens farligste dyr

Victoria lytter interesseret og klør i sit myggestik. Marcia bliver straks bekymret for, om Victoria er ved at få malaria. De fleste af de 35 millioner mennesker, der lever i Mozambique, er i risiko for at få den farlige sygdom.

Marcia lægger en hånd på Victorias pande, men selv om den er varm, har Victoria ikke feber. Netop feber kan sammen med kulderystelser,

hovedpine, opkast og ekstrem træthed være tegn på malaria. Cassandra er bekymret:

- Når du kommer hjem, skal du holde øje med, om du oplever noget ubehageligt. Der kan let gå en uge, fra man bliver stukket, til man får symptomer, siger hun omsorgsfuldt.

- Jeg har fået malariapiller, så alt er forhåbentligt godt, smiler Victoria forsigtigt.

- Elendige myg – lad os udrydde dem, foreslår Cassandra og fortæller, at hun har mistet en lillebror til malaria.

- Hvis vi forsøger at udrydde myggene med gift, forurener vi vores natur og ødelægger fødekæderne. I nogle lande har man forsøgt, men det er en virkelig dårlig idé. Vi må leve med myg, krokodiller og flodheste – og passe godt på hinanden, siger Marcia.

- Hvordan passer I på hinanden, når det handler om myg? De er jo umulige at have med at gøre, og der er milliarder af myg, påpeger Victoria og vifter et par bort fra sit ansigt.

Marcia fortæller, at det vigtigste er at forebygge at blive stukket af myggene, så hun og hendes familie sover under myggenet. Børn og gravide er særligt

sårbare over for malaria. Voksne kan heldigvis blive mere eller mindre immune.

- Hvis nogen bliver stukket og får symptomer på malaria, så må vi bare håbe, at de har råd til at gå til læge og få medicin. Tit er det desværre ikke tilfældet, sukker hun og planter sit sidste træ.

Skoledagen er ved at være slut. Børn og voksne kigger tilfredse på baby-mangroven og takker hinanden for et godt udført arbejde.

Victoria opdager, at hun stadig har sin kikkert dinglende om halsen. Hun sætter kikkerten for øjnene og spejder efter krokodiller, flodheste og hvide pelikaner. Hun ser... en solsort i toppen af et træ.

- Er der solsorte i Mozambique? Mystisk, siger Victoria højt for sig selv.

Og så er det, hun får øje på Benjamin. Han tænder op for et bål i, hvad der ligner en dansk skov med bøg, birk og gran.

- Benjamin! Bål! Bøgetræer! Hvad sker der lige her, udbryder Victoria.

Suppe og skumfiduser

Ilden tager fat i kviste og kævler, og snart slikker flammerne op mod himlen. Benjamin har fået gang i et bål, så nu kan de snart lave mad. En længe ventet sommerferie er netop startet.

Victoria har sammen med Ida, Ahmed og Benjamin længe plaget om at få lov til at tage på shelturtur uden voksne. Nu er det lykkedes, men ikke uden sværdslag. De voksne har diskuteret frem og tilbage, fordi de har svært ved at indse, at deres børn ikke længere er små.

- Vi kan vi jo altid ringe efter jer, hvis der opstår problemer, påpegede Victoria med sin blideste stemme under en af diskussionerne med sin far.

Hun ved, at far er den mindst bekymrede og den letteste at lokke:

- Hvad med dengang du selv var spejder? Du har fortalt, at I tog på weekendlejre uden voksne. Jeg husker også, at du mere end en gang har nævnt, at du ikke havde en mobiltelefon som barn, argumenterede Victoria.

Nå, ja. Da han var 12 år, var han faktisk på nogle ret sjove ture uden voksne.

- Yes, så siger vi det! Du må meget gerne hjælpe med at få mor og de andre forældre med på idéen. Børn skal jo øve sig i at stå på egne ben... ligesom i gamle dage da du var ung, påpegede Victoria.

Næsten som et mirakel lykkes det far at overbevise de andre voksne om, at gruppen kan tage afsted. Nu er de langt ude i skoven med tændt bål og højt humør. Kompromiset med forældrene er, at Victorias fætter Sigurd, der arbejder i skoven, har lovet at kigge forbi.

- Hvad skal vi starte med? Popcorn, snobrød eller brændenældesuppe? spørger Benjamin, mens de tre andre er ved at pakke deres soveposer ud.

Selv har han allerede rullet sin ud for at få en god plads i midten af shelteren.

- Du kan lave popkorn, mens jeg plukker brændenælder, foreslår Ida og får en tommelfinger op af Benjamin.

Victoria placerer sin sovepose ved siden af Benjamins, og så er hun klar til at snitte pinde til deres snobrød. Ahmed hjælper Benjamin med at finde flere kviste, så de kan holde gang i bålet.

Ida kommer tilbage med en kurv fuld af brændenælder.

- Har du ikke brændt dig? spørger Ahmed.

- Nej, jeg har handsker med. Naturen stikker og er giftig, men blot man ved, hvad man skal gøre – og ikke gøre – så går det. For eksempel skal man ikke spise fluesvampe og vild pastinak, fastslår Ida.

Inden længe sidder de ved bålet med brændenældesuppe i gryden. Tre af dem har snobrød på pindene. Tre? Ja, Ahmed er gået direkte til skumfiduserne.

- Jeg synes, det er mærkeligt at tænke sig, mens vi hygger os med bål, så kæmper mange lande med enorme skovbrande, siger Ahmed med lidt skumfidus siddende i den ene mundvig.

- Ja, det ser uhyggeligt ud med folk på flugt fra flammerne. Victoria, du ved så meget om verdensmål, klima og alt det der. Hvorfor kommer de store skovbrande? spørger Ida.

Victoria ved, at et varmere klima øger risikoen for skovbrande, men ekspert er hun ikke ligefrem i emnet. Heldigvis dukker fætter Sigurd op i samme sekund.

- Hej med jer, siger han og sætter en klump dej på en pind.

Sigurd forklarer, at ildebrande altid har været en del af naturens gang. Nogle planter har ligefrem brug for ild for at trives. For eksempel kan kogler fra redwoodtræer i Nordamerika kun få frigivet deres frø ved hjælp af ild. Når skovbunden ryddes af flammer, har frøene også mulighed for at

spire i den bare jord, hvor de ikke skal konkurrere med græs og andre planter.

Sigurd fortæller, at Victorias pointe om et varmere klima er rigtig nok. Når et lyn slår ned, eller når mennesker er uforsigtige med deres cigaretskod eller bål, kan der hurtigt gå ild i tørre skove:

- Og så har vi balladen, fastslår Sigurd, der roser børnene for at have vandflasker med, så de kan slukke flammerne, hvis deres bål pludselig slår gnister og vil brede sig.

Børnene er ansvarlige – og bekymrede:

- Jeg synes, det ser farligt ud med de der skovbrande. Jeg synes også, at det er trist med al den skov, der bliver fældet, og at dyr og plantearter forsvinder. Vi når aldrig de verdensmål, sukker Ida.

- Du må gøre noget, Victoria! siger Ahmed stadigvæk med skumfidus i mundvigen.

- Mig! Jeg er da ikke voksen, siger Victoria afværgende.

- Du er vores ekspert i Verdensmålene, og de voksne kan tydeligvis ikke selv finde ud af at redde kastanjerne ud af ilden, påpeger Ahmed.

- Jeg kan vist kun redde mit snobrød ud af ilden, erkender Victoria og roterer sin pind en halv omgang, så brødet kan blive bagt også på den anden side.

- I må ikke give op. Der er faktisk mange voksne, der forsøger at gøre en forskel, fortæller Sigurd.

Victoria nikker.

- Jeg har selv mødt nogle af dem, fastslår Victoria.

- Ja, men hvad nu hvis omstillingen ikke sker hurtigt nok? indvender Ida.

- Der kommer jo hele tiden ny teknologi og forskere, der finder nye måder at bevare og genoprette naturen på. Og mange lande laver lovgivning som beskytter naturen, siger Sigurd hurtigt og ivrigt.

- Jeg holder med Sigurd. Hvis jeg ikke bliver professionel fodboldspiller, vil jeg tage ud i verdenen og hjælpe med at bevare naturen. Jeg vil virkelig gerne til Brasilien, siger Benjamin.

- Vi skal tænke på samme måde, som vores matematiklærer opfordrer os til at gøre, når vi har svært ved at klare opgaverne, påpeger han.

- 'En rejse på tusind mil begynder med det første skridt', mumler Ida, Ahmed og Victoria i kor.

- Nemlig! Som en kinesisk filosof sagde engang, fortsætter Benjamin, mens han tager et snobrød af sin pind.

- Lad os slukke bålet og gå en aftenur. Vi kan fortsætte vores gode snak, mens vi oplever skoven, inviterer Sigurd

Guidet tur i skoven

- Hak hak hak! Hør spætten oppe i træet, opfordrer Sigurd og gør stop foran en træstub.

Her kan børnene tælle ringe i stubben og finde ud af, hvor gammelt træet nåede at blive, inden det blev fældet. Cirka 100 år, konkluderer de.

- Så er træet plantet, da min oldefar blev født, siger Ida efter en tænke- og regnepause.

- Ja, det passer meget godt. Nu er bøgetræet blevet til fine møbler, gulvbrædder eller bygninger. Træet kan altså gøre gavn måske også de næste 80 til 100 år, fortæller Sigurd.

Benjamin føler på ringene og lægger mærke til, at de ikke er lige tykke. Sigurd forklarer, at det kan

hænge sammen med, om vejret var varmt eller koldt i de forskellige år.

- Tykkelsen på ringene viser også, om vi i skovene har tyndet ud i de træer, der har stået omkring dette træ. Når vi tynder ud, får de træer, der står tilbage, mere lys, næring og vand - og vokser hurtigere. Hvis vi skal have lange, lige stykker træ til møbler og andre gode formål, skal vi altså tynde ud, fortæller Sigurd.

Når han og hans kolleger skal dyrke ny skov, planter de 4.000 træer af forskellige slags pr. hektar. Efter 15-20 år tynder de ud i skoven og sælger grene, kviste og skæve træer til kraftvarmeværker. Her bliver biomassen til elektricitet og fjernvarme.

Efter 40 år er stammerne så tykke, at træerne kan bruges til pæle, paller, kasser og andre varer, som man kan købe i et byggemarked. Dermed tjener skoven penge igen.

- Efter op mod 100 år står der 250 af de 4.000 træer tilbage. De 250 træer er til gengæld pænt mange penge værd, siger Sigurd.

- Men om 100 år, så er du vel... ikke i live, konstaterer Ahmed.

- Nej, det har du ret i. Skovdrift handler om at

planlægge og tænke langsigtet. Vi har skovarealer, der er 20, 40, 60, 80 og 100 år gamle, så vi løbende kan sikre os, at der er noget, vi kan tjene penge på, siger Sigurd.

- Hvorfor skal I tjene penge? Skovene kan vel bare passe sig selv, foreslår Ida.

- Vi sprøjter og gøder ikke skovene, så langt hen ad vejen passer de sig selv. Mens træerne vokser stille og roligt, passer de på vores grundvand, lagrer CO₂ og er hjem for dyr og planter. Skoven bliver også brugt af spejdere, løbere, folk på mountainbikes og heste - ja, og til gåture med jer. Vi skal tjene penge, så vi kan forny skoven og producere de trævarer, vi gerne vil købe. Jeg vil da i øvrigt også gerne have løn, smiler Sigurd.

- Ja, men hvad med biodiversiteten? Verdensmål nr. 15 handler jo om, at vi skal øge biodiversiteten, siger Victoria.

- Du har ret. Verden over bliver der fældet mere skov, end der plantes. Hvert år forsvinder skove svarende til to gange Danmarks areal. Verdens skove dækker cirka en tredjedel af jordens overflade. Ved at plante mere skov øger vi biodiversiteten, bekæmper klimaforandringer og gør meget andet godt, fortæller Sigurd.

Heldigvis breder den erkendelse sig, så Kina, Indien, Vietnam og flere europæiske lande rejser mere skov, end de fælder. Måske er også Brasilien på rette vej i verdens største tropeskov, Amazonas, siger Sigurd.

Victoria smiler og giver Benjamin en 'high five'.

I Danmark fylder landbruget over 60 procent

af arealet, mens skovene må nøjes med 15 procent. Lige nu er der masser af debat om 15 naturnationalparker. Gribskov i Nordsjælland er en af de 15.

Her skal kvæg, kronvildt og elge spise græs og skabe nyt liv. Med deres ekskrementer, tramp og bid skal disse 'græssere' skabe nye levesteder for insekter, fugle, svampe og planter, fortæller Sigurd.

- Elge! For mange år siden var der en svensk elg i Gribskov. Den spiste for meget wienerbrød, fniser Victoria og fortæller historien om Svea.

- Sådan går det forhåbentlig ikke denne gang. Idéen med elgene og de andre græssere er at øge biodiversiteten. Ved at udsætte store dyr og skabe flere søer får vi noget, der minder om vild natur. Naturen, som vi har lært den at kende, mangler lys, gamle træer, døde stubbe, kokasser og vand, siger Sigurd.

De store græssere skal holdes ind bag et hegn, der har huller, hvor mindre dyr som rådyr, ræve, grævlinger og harer kan smutte igennem.

- Må vi fodre dyrene? spørger Ahmed.

- Nej, det er forbudt, for dyrene risikerer at blive smittet med sygdomme og blive usunde - som

Svea. Vilde dyr skal ikke blive tamme. Hvis dyrene skal fodres under en hård vinter med kun lidt føde, så er det skovejeren, der skal gøre det, fastslår Sigurd.

Den lille flok bevæger sig længere ind i skoven. Sigurd fortæller om de træer, de møder undervejs. Om løvtræer som bøg, birk og eg. Om nåletræer som sika, douglas og ædelgran. Om lærk, der fælder sine nåle inden vinteren. Om brandbælter, borebiller og brombærkrat.

- Naturen og vores syn på naturen ændrer sig hele tiden. For mig er skoven et arbejde, men skoven er skøn uanset årstid og en kilde til fantastiske oplevelser, siger Sigurd.

- Jeg kan bedst lide at være i skoven om foråret, når alt er lysegrønt og de hvide anemoner dækker skovbunden, falder Ida ind.

- Sommer er cool! Fuglene jager insekter og har travlt med at fodre deres unger, siger Benjamin.

- Efteråret er hot! Bladene bliver gule, orange, røde, brune og bum – så falder de af, og man kan kaste dem efter hinanden, fniser Ahmed.

- Om vinteren kan man lave skattejagt og lede efter hemmeligt liv. Alt ser dødt ud, men nede under

blade og sten kan man finde biller. Og på træerne er der allerede knopper, påpeger Ida.

Sigurd nikker anerkendende til beskrivelserne.

- Jeg håber, vi får meget mere skov, og at de bliver bundet sammen med andre typer natur i sammenhængende net af frodighed. Så kan dyr, insekter og planter sprede sig samtidig med, at vi kan høste mere træ til gode formål, siger Sigurd.

- Se! Der er vores shelter. Vi er tilbage, udbryder Victoria.

- Hav en dejlig nat i skoven, siger Sigurd og takker farvel.

Quiz om træer

- Jeg har lavet en lille quiz om træer. Forhåbentlig er I skarpe, siger Benjamin nede fra sin sovepose.

- Selvfølgelig er vi det, siger Ida, Ahmed og Victoria i kor.

Om det første spørgsmål fortæller Benjamin, at Danmarks ældste træ står i Jægerspris Storskov.

Kongeegen, som den hedder, er 17 meter høj, men hvor gammel er træet?

Ida, Ahmed og Victoria kigger på hinanden. De har lært i skolen, at Danmark var næsten totalt ryddet for træer til skibe, huse og brænde omkring år 1800. Mon ikke kongeegen er ældre?

- Jeg tror, den er 1.000 år gammel. Altså fra vikingetiden, siger Ida.

- 2.000 år. Altså cirka dengang Jesus levede og vores tidsregning begyndte, byder Victoria ind.

- Alt for gammel. 500 år, gætter Ahmed.

- Ida er tættest på. Kongeegen er cirka 1.400 år, oplyser Benjamin.

Næste spørgsmål handler om verdens højeste træ, der hedder Hyperion og står i Californien. Altså i USA. Amerikanerne har fældet næsten alle deres gigantiske grantræer, men nogle af disse 'redwoods' lever endnu. De er over 2.000 år gamle.

Et af træerne har et hul, hvor der kan køre en bil igennem.

- Selv om lokale skovfolk for over 100 år siden 'øksede' sig igennem bunden af træet, så står det

der endnu. Min oldefar har kørt igennem hullet, men det må man vist ikke mere. Nu er det 'bare' en turistattraktion, som folk kan kigge på og beundre, smiler Benjamin, der gerne vil vide, hvor højt det højeste redwood er.

Ida, Ahmed og Victoria kigger igen på hinanden. Denne gang byder Victoria ind først:

- Hyperion må være meget højere end kongeegen. Jeg siger 75 meter.

- Ligesom Rundetårn. 36 meter, lyder buddet fra Ahmed.

- Træet er højere end Rundetårn, men lavere end Eiffeltårnet. Mit gæt er 200 meter, siger Ida.

Benjamin kigger i sine noter på mobiltelefonen, regner og konkluderer, at Victoria er tættest på. Hyperion er 116 meter

Sidste spørgsmål drejer sig 'på en måde' om verdens ældste træ – et nåletræ, der står på den australske ø Tasmanien. Benjamin understreger 'på en måde', for træstammerne er betydeligt yngre end rodnettet. Træet har altså fornyet sig selv.

- Oh, Tasmanien... det er jo dér, dronning Mary 'stammer' fra. Forstod I den? 'Stammer', fniser Ida.

Victoria, Benjamin og Ahmed kigger op i trækronerne over shelteren af den dårlige joke.

- Mit tredje spørgsmål er altså, hvornår har træet slået rødder?

- For 5.000 år siden, siger Ida og Victoria samtidigt, hvorefter de får grineflip af deres fælles bud.

- I har svaret rigtigt på ét spørgsmål hver og er nu enige om 5.000 år. Konkurrencen er altså uafgjort mellem pigerne, afbryder Benjamin og kigger på Ahmed.

Han sætter en hånd under sin hage grubler:

- 7.500 år, siger Ahmed.

- Tættere på! Nåletræet er 10.500 år gammelt, så det slog rod lidt efter afslutningen af Danmarks seneste istid. Alle har vundet, smiler Benjamin.

Natten falder på. De fire venner døser hen til lydene af noget, pusler i skovbunden. Måske et pindsvin eller en grævling? I det fjerne tuder en natugle, og helt tæt på summer en myg. Inden længe sover de alle fire trygt.

Det er ikke nødvendigt at ringe efter forældrene.

Hjemme i den vilde have

Solen skinner. Far har banket en plantekasse sammen, og mor er ved at sætte blomster i jorden.

- Juhu!!! lyder en velkendt stemme.

Mormor dukker op med glas med marmelade lavet af brombær, hindbær og blåbær, som hun har sanket i naturen. Glassene er fra sidste år – og de sidste, hun har på lager fra den sæson.

- Nu er det sommer, og jeg skal snart til at høste igen, kvidrer mormor, der som lærer i naturfag, har helt styr på, hvordan man udnytter bær, planter, tang, urter, svampe, frugt og andre rigdomme fra naturen.

- Jeg har i øvrigt også en særlig gave til dig, Victoria, smiler mormor.

- Hvad? Hvorfor? siger Victoria.

Hun griber ivrigt ud efter pakken og åbner den

med det samme. Et rødt hårbånd! Victoria synes, hårbåndet minder hende om et eller andet, hun ikke rigtigt kan huske.

- Jeg har selv syet det af min gamle kjole, og så tænker jeg, om det ikke vil være pænere i længden end den grønne hue? siger mormor.

Victoria tager sig til sin grønne beanie med den ene hånd, mens hun holder det røde hårbånd i den anden. Hun giver mormor et kram som tak.

Mor inviterer mormor på rundvisning i den vilde

have. Malte spiller fodbold med Astrid og Aske, og Victoria lægger sig på et tæppe med hårbåndet i hånden og kigger op på den blå himmel.

Hun er lidt træt efter turen i skoven. Selv om de hurtigt faldt i søvn, så blev det en urolig nat i deres shelter, hvor et par myg og en flue summede rundt og holdt dem vågne. Desuden er det som det røde hårbånd har sat tanker i gang. På en underlig måde minder det hende om Brasilien og Benjamin.

- Sriiii, sriii, lyder det langt oppe i luften fra det, der ligner en flok svaler.

Victoria genkender lydene og de spidse vinger. Fuglene er sorte og pisker lynhurtigt frem og tilbage. Mursejlerne, som de hedder, adskiller sig fra andre fugle ved, at de spiser, sover og parrer sig i luften. Kun når de ligger på æg, holder de sig i ro i deres reder i hullede træer eller i revner på bygninger.

- Tænk at de sover i luften, mumler Victoria drømmende og lukker øjnene.

I en drøm ser hun sig selv med rødt hårbånd grave et hul til en sommerfuglebusk. Allerede inden busken er i jorden, begynder der at sværme sommerfugle omkring den. Også en humlebi viser interesse for nektar fra de lilla blomster.

En voksen udgave af Benjamin hænger trækasser op i et egetræ. De håber, at musvitter og blåmejser til næste år vil slå sig ned i redekasserne og spise løs af havens insekter.

- Hvor bliver det fint, siger Nabo Hansen, der kigger ind over hækken fra en stige.

Nabo Hansen ligner en pensionist, synes Victoria. Han er ved at plukke årets første kirsebær fra et træ, han plantede for mange år siden. Dengang havde Nabo Hansen skændtes med Victorias familie om, hvordan en 'rigtig' have skal se ud.

Diskussionerne havde gjort indtryk, og Nabo Hansen går nu meget op i, at en have 'skal kunne spises'. Derfor driver han en fin køkkenhave.

- Sriii, sriii, lyder det oppe fra himlen, mens en humlebi suser forbi Victorias ene øre.

Victoria sætter sig op på tæppet med et ryk, så hendes beanie falder af.

- Victoria? Når vi verdensmålet om livet på land? spørger mor og bruger sin skovl til at klappe det sidste jord på plads under en sommerfuglebusk.

Victoria klør sig i hovedbunden:

- Jeg tror, der sker mange forandringer til det bedre de næste 10-15 år. I Danmark tryller vi marker om til skove, søer og enge, så vi får fiskene tilbage i vores fjorde. I Brasilien redder vi regnskoven, og i Mozambique breder mangroven sig. Vi mennesker er afhængige af naturen, så håbet er lysegrønt, kvipper Victoria optimistisk.

En humlebi tager en æresrunde omkring familiens havemøbler, der er lavet af træ, og flyver over til Nabo Hansen.

- Farvel Ib – vi ses igen, vinker Victoria

**Vi bakker op om FN's verdensmål og støtter
udgivelsen af Victoria & Verdensmålene**

15 LIVET
PÅ LAND

Livet på land

Verdens 193 regeringer har i FN vedtaget 17 mål, der frem mod 2030 skal gøre Jorden til et godt sted at være for mennesker, dyr og planter. 'Victoria & Verdensmålene' er en serie om de 17 mål.

I 'Blomsterne og Bierne' sætter 12-årige Victoria sig ind i målet om 'livet på land'. Victoria hjælper sin mor med at lave deres have om til 'vild med vilje', og hun besøger moderne landmænd og tager med venner ud i skoven. Derude hvor der måske er ulve, elge og myg! Beskyttelse af regnskov i Brasilien og plantning af mangrove i Mozambique får Victoria også tid til, mens kærligheden spirer.

Victoria & Verdensmålene

*'Victoria & Verdensmålene' er for børn på 9-12 år...
og deres lærere, forældre
og bedsteforældre.*

*Bøgerne er velegnede til
højtlæsning og diskussion.*

9 788794 136655

